

[Viggo Starcke.]

En anden vigtig forudsætning er den enstemmige vedtagelse i dette høje ting af erklæringen af 19. januar 1940, hvori det udtaltes, at man fra alle sider var enig om, at landets neutralitet skal opretholdes, og at de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed. Denne erklæring blev som sagt enstemmigt vedtaget og fik også tilslutning fra mit partis ordfører.

Danmark var alligevel stillet sådan, at skulle et angreb komme, ville vi ikke have nogen udsigt til hjælp fra anden side. Vi havde den erfaring fra 1848 og fra 1864, da vi kæmpede alene, at der var ingen andre, der hjalp os. Vi havde i 1940 en ikke-angrebstraktat med Tyskland, som muligvis kunne blive respekteret fra begge sider. Alle de advarsler og alle de tegn på, at noget alvorligt var i gære, som kom i marts og april 1940, kunne man selvfølgelig rent menneskeligt bedømme forskelligt, og nu bagefter, da vi ved, hvorledes begivenhederne forløb, er man naturligvis mere opmærksom på de tegn, der tydede på, at angrebet ville komme, men jeg tror dog, det var den almindelige mening selv ude i den ganske jævne befolkning, at nu var den gal.

Se, det, som regeringen stod overfor i 1940, var dette, at hvis den ville opgive modstand overfor et uprovokeret angreb fra tysk side, ville Danmark være nødt til at bøje sig for overmagten, men vore byer ville ikke blive knust og vor ungdom ikke blive udslettet. Det var den ene mulighed, det, man kunne kalde det humanistiske syn. Den anden mulighed, man kunne vælge, var at yde den modstand, man kunne. Enderesultatet ville være blevet det samme, Danmark ville have været nødt til at bøje sig for overmagten, men byerne ville sandsynligvis være blevet knust og en stor del af ungdommen udslettet, selvom æren var reddet. Dette kunne man kalde det heroiske syn.

Se, hvis den daværende regering i 1940 køligt har anlagt det synspunkt: vi erklærer i henhold til beslutningen af 19. januar 1940, at vi vil værgе Danmarks fred og uafhængighed med de midler, der står til rådighed, men hvis det kommer til stykket,

erkender vi, at disse midler ikke vil hjælpe, fordi enderesultatet vil blive det samme, hvadenten vi kæmper eller ikke kæmper, Danmark må bøje sig for overmagten, og derfor foretrækker vi ikke at gøre modstand, ikke at foretage for store forberedelser, vi ønsker at redde byerne og befolkningen og må give afkald på æren — så må det fra alle sider indrømmes, at dette var en politik. Man kan være enig i denne politik, og man kan være uenig i den; men det var en politik, og en politik, der søgte at varetage den danske befolknings interesser så godt, som det udfra dette synspunkt var menneskeligt muligt i en situation, hvor der til løsning forelå en mængde ligninger med mange ubekendte. Jeg tror på den anden side, man ærligt må indrømme, at denne politik stred mod ånden og ordene i rigsdagsbeslutningen af 19. januar 1940, den stred mod ånden og ordene i statsminister Staunings erklæring af 1. september 1939, og hvis de ansvarlige omkring den 9. april 1940 har ræsonneret således, som jeg her formoder: at man til trods for disse erklæringer ville undgå en virkelig kamp, et virkeligt forsvar for Danmarks neutralitet, så ville det have været ærligt bagefter at indrømme, at det var det, der var deres politik. Men dette er aldrig blevet indrømmet, og det er det, der har medført både forvirring og skuffelse og givet anledning til en frodig vækst af mistro og rygter à la Rostockmødet om forhåndsftale med Tyskland o. s. v. Såvidt jeg kan bedømme, er resultatet af de parlamentariske kommissioners undersøgelser, at der ikke er noget tegn på, at der har været nogen forhåndsftale med tyskerne, ikke noget Rostockmøde, og dette er et godt resultat. Men forhåndsftaler kan også være truffet, uden at de er truffet med tyskerne. Der er visse tegn på, at der mellem en snæver kreds af politikere har været forhåndsftaler indenfor Danmarks grænser om, at det nødvendige militære forsvarsberedskab ikke skulle stilles på benene. Der var så mange advarsler, der var så mange tegn, at man f. eks. i den jyske by, hvor jeg opholdt mig, var fuldstændig klar over, hvad det var, der trak op i horisonten, og hvad det var, der skulle ske, og derfor var det for den jævne befolkning aldeles ufor-